

ТОРА ОР • ПАРШІ ВАЄРА • МААМАР 2

ארדה נא וגו'

«Зійду тепер [і побачу]»

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeira/2/

1 **ארדה נא וגו'. הנה הכצעקתה הוא לשון נקבה וכן הבאה. ועשו לשון נקבה ולשון זכר. וגם להבין מהו ארדה נא ואראה הלא משמים הביט ה'.**

«Я зійду тепер [і побачу]» тощо. «Відповідно до її крику» (гакцааката) — форма жіночого роду, як і «що прийшла» (габаа); тоді як «вони вчинили» (асу) — форма, спільна [для] жіночого й чоловічого родів. Треба також зрозуміти, що означає «Я зійду тепер і побачу»: адже «З небес Ім'я Б-га (Гавая) поглянуло вниз».

אך פי' הכצעקתה היינו הצעקה העולה מבחי' מדת הדין שהיא בחי' מדת מלכות שנק' דין דינא דמלכותא דינא רק שהוא דינא רפיא מלך במשפט יעמיד ארץ וז"ש [וזהו שכתוב] הכצעקתה הבאה וכמ"ש בערב היא באה.

Але значення слів «відповідно до її крику» таке: це крик, що підноситься з рівня / аспекту (бхіна) атрибута суду, яким є рівень / аспект атрибута царювання (Малхут), що називається діном (судом), [як у вислові] «закон (діна) царства є законом»; але це м'який суд, [як сказано] «Цар правосуддям утврджує землю». І це [значення слів] «відповідно до її скарги, що прийшла (габаа)», як написано: «Увечері вона приходила (баа)»,

2 **ורחל באה. וביאור הענין הנה מתחלה יש להקדים לשון השגור בדחז"ל [בדברי חכמינו זכרונם לברכה] גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם. גלוי וידוע דייקא.**

[i] «I Рахель прийшла (баа)». Пояснення цієї справи таке: спершу слід розпочати [з] вислову, поширеного у словах наших мудреців, благословенної пам'яті: «Відкрито й відомо перед Тим, Хто промовив — і світ постав». «Відкрито й відомо» — саме так.

כי הנה הפילוסופים נלאו להשיג ענין ההשגחה פרטית כמו אין אדם נוקף אצבעו מלמטה וא"כ [אלא אם כן] מכריזין עליו מלמעלה דקשה להם כיון

Філософи змучили [себе], намагаючись досягнути питання індивідуального Провидіння, наприклад вислів: «Людина не заб'є пальця вниз, якщо про неї не проголосять угорі», бо для них це важко: адже

שהוא ית' יחיד ומיוחד אחד האמת וא"כ איך יתכן ידיעת הש"י [השם יתברך] הפרטים וההשגחה פרטי' לתת דעתו על ענינים רבים שהרי זה בחי' רבוי.

Він, благословенний, є єдиним і неповторним — істинно Єдиним; то як може бути [щоб існувало] знання Б-га про окремі подробиці та індивідуальне Провидіння, [щоб Він] зосереджував Свою увагу на багатьох справах, адже це є [станом] множинності?

3 וחז"ל [וחכמינו זכרונם לברכה] כיוונו לתרץ זה בדבור אחד באמרם גלוי וידוע לפני כו' שאין ידיעתו ית'

כדמיון ידיעת האדם איזו דבר שדעתו השיג

І наші мудреці, благословенної пам'яті, мали на меті розв'язати це одним висловом, сказавши: «Відкрите й відоме перед [Ним]» тощо: Його знання, благословенний Він, не подібне до людського знання якоїсь речі, яку розум людини осягнув

הדבר ומתחלה לא ידעו וכשיודע הדבר הרי דעתו מלובשת בידיעה זו ומחשבה זו שנותן דעתו להשיגה

וקודם ידיעתו היה דעתו פנוי וה"ז [והרי זה] בחי' שינוי והתפעלות

— цієї речі; спочатку він її не знав, а коли пізнає її, його розум одягається в це знання і в цю думку, до якої він спрямовує свій розум, щоб її осягнути; до того, як він її пізнав, його розум був вільним. І це — [стан] зміни й піддавання впливу.

משא"כ למעלה ידיעתו ית' שיודע כל העולמות ופרטיהן אין הענין שדעתו מתלבשת בזה אלא

Але нагорі не так. Його знання, благословенний Він, завдяки якому Він знає всі світи та всі їхні подробиці, не означає, що Його розум одягається в це й охоплюється цим; натомість

ע"ד גלוי וידוע שהכל גלוי וידוע לפניו ית' ממילא וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] להיות נתפס ומתלבש

בהדבר לידע

[це] відбувається у спосіб «відкрите й відоме»: усе само собою відкрите й відоме перед Ним, благословенний Він, і Йому не потрібно бути охопленим річчю та одягатися в неї, щоб знати [ii].

(במכש"כ [במכל שכן] ממה שמחיה ומהוה הדבר שלא ע"י התלבשות בהדבר כ"א על ידי היותו סוכ"ע.

וכ"ש [וכל שכן] וק"י שידיעת הדבר ופרטיו א"צ [אין צריך / אינו צריך] להיות ע"י התלבשות ותפיסה בהדבר

(כו')

(Тим паче, з огляду на [той факт], що Він дає речі життя й приводить її до буття не тим, що одягається в неї, а тим, що Він є світлом, що охоплює всі світи (совев коль альмін). І тим більше, за принципом каль ва-хомер (висновку від меншого до більшого), пізнання речі та її подробиць не потребує того, щоб Він одягався в неї й був нею охоплений тощо.)

וכיון שהוא גלוי וידוע אין שייך כלל קושייתם שהוא בחי רבוי כי זה אינו רק במין ידיעת האדם שא"א לו לידע דבר כ"א ע"י שדעתו ומחשבתו מתלבשים בידיעת הדבר.

I оскільки все «відкрите й відоме», їхнє заперечення, ніби тут є множинність, зовсім недоречне; адже таке буває лише за людського способу пізнання, коли людина не може пізнати річ інакше, ніж через те, що її розум і думка одягаються в знання цієї речі.

וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם כו' כי הוא גלוי וידוע כו' (והמשכיל יבין דקות הדברים ולא כל מוחא סביל דא).

I це [значення слів]: «Бо думки Мої — не ваші думки» тощо, адже все «відкрите й відоме» тощо. (Той, хто осягає, зрозуміє тонкість цих речей; не кожен розум здатен це вмістити.)

והנה כתיב (זכרי' [זכריה] ס"י ד') שבעה אלה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ וכתיב (ד"ה [דברי הימים] ב' י"ו ט') כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ.

Тепер написано (Зехарія, розділ 4): «Оці семеро — очі Імені Б-га (Гавая); вони мандрують (мешотетим) усією землею»; і написано (II Хронік 16:9): «Адже очі Гаваї мандрують (мешотетот) усією землею».

ויש להבין דענין משוטטים ומשוטטות משמע שנמשך לראות ולעיין הדבר על ידי ראייה זו והרי זה כמו בחי התלבשות בהדבר הנראה וידוע וזה לכאורה הפך ממ"ש בפ"י גלוי וידוע.

Але це треба зрозуміти: термін «мандрують» (мешотетім, мешотетот) означає, що [погляд] спрямовується на те, щоб побачити й розглянути річ; це подібне до стану облачення в те, що бачать і знають. I це, на перший погляд, суперечить сказаному під час пояснення слів «відкритий і відомий».

אך הענין כי נודע שבע"ס [שבעשר ספירות] יש אורות וכלים כי בחי חו"ג [חסד וגבורה] זהו בחי כלי אבל האור הוא הארה מא"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל

Але пояснення таке: як відомо, у десяти сферах духовного прояву (сфiрот) є світла й посудини. Адже рівень (бхіна) милості (Хесед) і стриманості (Гвура) є рівнем посудини; а світло — це саяво від Нескінченного (Ейн Соф), благословенного Він, [про Якого сказано:] «Він зовсім не належить до жодного з цих атрибутів».

רק שהאור מתלבש בהכלי שהוא חו"ג [חסד וגבורה] ושאר המדות שהן נקראים בחינת כלים שהם מגבילים את האור ובהן

Лише світло облачається в посудину — Хесед, Гвуру та інші атрибути, які називаються рівнем посудин, бо вони обмежують світло. І в них

ועל ידם נמשך האור להיות מחיה נבראים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] להיות התהוות מיכאל וגבריאל מחנה מיכאל מקבלים מבחי חסד וגבריאל מבחי גבורה שא"א להיות המשכה זו מהאור עצמו כ"א ע"י הכלים.

і через них світло проводиться вниз, щоб давати життя обмеженим створінням, приводячи до виникнення Михаеля та Гавріеля: табір Михаеля отримує від рівня Хесед, а Гавріель — від рівня Гвура. Адже це проведення світла вниз не може відбуватися від самого світла, а лише через посудини,

כמו שא"א להיות השפעת כסף וזהב מהנשמה אא"כ [אלא אם כן] מלובשת בגוף ונותנת הנשמה צדקה לעני ע"י היד הגשמי.

так само як душа не може передавати срібло й золото, якщо вона не облачена в тіло; душа дає милостиню бідному через фізичну руку.

4 והנה כמו כן ע"י הכלים דע"ס [דעשר ספירות] הוא ג"כ בחי' העלאת הזכות וחוב של כל נברא

Тепер так само, через посудини десяти сфер духовного прояву (сфiрот), відбувається також піднесення заслуг і провини кожного створіння.

כי ע"י שהאדם עובר עבירה קונה לו קטיגור אחד נעשה פגם וכתם באותו המלאך הממונה ע"י כי יש מלאכים שמקבלים ממדה זו ויש ממדה זו כנ"ל בענין מיכאל וגבריאל כו'

Адже коли людина чинить переступ, вона «здобуває собі одного обвинувача»: в ангелі, призначеному за цю [справу], виникає вада й пляма. Бо є ангели, які отримують від цього атрибуту, і [ангели, які отримують] від того атрибуту, як уже говорилося вище щодо Михаеля та Гавріеля тощо.

ומלאך זה מעלה הדבר למלאך גבוה ממנו עד שמתעלה בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דמלכות דאצי' המתלבשים בבי"ע ובתוך הכלי מלובש האור מא"ס ב"ה.

I цей ангел підносить цю справу до ангела, вищого за нього, аж поки вона не піднесеться до посудин десяти сфер духовного прояву (сфiрот) царювання (Малхут) світу еманації (Ацилут), які вбрані [у світи] творення (Бріа), формування (Єцира) та дії (Асія); а всередині посудини вбране світло від Нескінченного (Ейн Соф), благословенного Він.

5 ונמצא ע"י הכלים מתעלה להאור א"ס ב"ה המלובש בהכלים דע"ס [דעשר ספירות]. ולכן נאמר ע"ז עיניו משוטטות שהוא בחי' הכלים דע"ס [דעשר ספירות]. וגם המלאכים המקבלים מהם נק' מארי דעינין ויש מארי דאודנין.

Отже, через посудини [ця справа] підноситься до Нескінченного світла (Ор Ейн Соф) — благословенний Він, — яке вбране в посудини десяти сфер духовного прояву (сфiрот). Тому про це сказано: «Його очі оглядають», — це рівень (бхіна) посудин десяти сфiрот. Ангели, які отримують від них, теж називаються «володарями очей»; є [також] «володарі вух».

6 והם משוטטים בכל הארץ כמאמר דע מה למעלה ממך עין רואה כו' ובהכלים שייך לומר משוטטים בבחינת התלבשות בהדבר.

I вони мандрують по всій землі, як сказано: «Знай, що над тобою — око, яке бачить» тощо. А про посудини доречно сказати, що вони «мандрують», маючи на увазі їхнє облечення в предмет.

ובהם וע"י מתעלה הדבר בבחי' האור המלובש בתוכן מא"ס ב"ה והוא ע"ד גלוי וידוע שידיעה זו שבכלים דע"ס [דעשר ספירות] שעל ידי עיניו משוטטים היא בחי'

I в них, і завдяки їм річ підноситься до рівня світла, яке походить від Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, і облечене в них; і це відбувається за принципом «відкритого й відомого»: це знання в посудинах десяти сфер духовного прояву (сфiрот), яке [виявляється] через слова «Його очі мандрують», належить до рівня

גלוי וידוע לאור א"ס ב"ה המלובש בהכלים כיון שהאור באמת לאו מכל אינון מדות איהו כלל אע"פ [אף על פי] שמלובש בהכלי כו'.

«відкритого й відомого» для світла Ор Ейн Соф, благословенний Він, яке облечене в посудини; адже світло насправді «не належить до жодної з цих властивостей узагалі», хоча й облечене в посудину тощо.

7 וזהו תירוץ לקושיית הפילוסופים שאין ידיעה והשגחה זו גורם בחי רבוי כי ההשגחה ע"ד עיניו משוטטות הוא ע"י הכלים כנ"ל

I це є відповіддю на запитання філософів: це знання й провидіння не спричиняють [стану] множинності. Адже провидіння в душі «Його очі оглядають» здійснюється через посудини, як сказано вище;

אבל הידיעה בא"ס ב"ה המלוכש בהכלים מה שיודע ורואה מה שעניו משוטטות הנה ידיעתו יתברך זו היא בבחי גלוי וידוע כו':

але знання Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, Який облачений у посудини, [a same,] те, що Він знає і бачить із того, на що спрямовані Його очі: це Його знання, благословенний Він, має характер «відкритого й відомого» тощо.

8 הגה"ה [הגהה] (ועיין בפרדס שער פ"ח [פרק ח'] ושער ד' פ"ט מענין זה ובזהר פקודי רנ"ב ע"א ואלין עיני ה' כולהו נטלי אשגחותא כו' עי"ש [עיין שם] וברע"מ [וברע"א מהימנא] פ' שופטים ד' ער"ה סע"א [סוף עמוד א']. ויש להבין כיון דפ"י עיני ה' הם הכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] והמלאכים.

Примітка: (Див. також Pardes, Sha'ar, розділ 8, і Sha'ar 4, розділ 9, про це; а також у Зогар, Пкудей, p. 252a: «I це очі Імені Б-га (Гавая); усі вони здійснюють нагляд» тощо — див. там; і в Ra'aya Mehemna, Parshas Shoftim, p. 275, кінець стовпця а. А тепер слід зрозуміти: оскільки значення «очей Гавая» — це посудини десяти сфер духовного прояву (сфiрот) світу еманатії (Ацилут), світу творення (Бріа), світу формування (Єцира) і світу дії (Асія), а також ангели,

א"כ איך שייך שהבורא ית' יצטרך לידע את כל הנבראים ע"י אמצעות הע"ס [העשר ספירות] והרי היוצר עין הלא יביט בעצמו דבשלמא לענין ההשפעה והמשכת החיות בהנבראים הוצרך להיות ע"י הכלים דע"ס [דעשר ספירות] שאל"כ [שאם לא כן] לא יוכלו הנבראי' [הנבראים] לקבל

то як може бути, що Творцеві, благословенний Він, потрібно було б знати всі створіння за посередництвом десяти сфiрот? Адже «Той, Хто створив око, хіба Сам не бачить?» Щоправда, щодо потоку впливу й притягнення життєвої сили до створінь це мало відбуватися через посудини десяти сфiрот, бо інакше створіння не могли б отримати [iii];

משא"כ לענין ידיעת השי"ת [השם יתברך] שיודע את כל הנבראים [הנבראים] אין שייך לומר כן ח"ו [חס ושלום] וא"כ למה צ"ל בחי' העינים שהם הכלים משוטטים כו' דהא בודאי הכל גלוי וידוע לפניו ית' בעצמו ביתר שאת שלא ע"י אמצעיהכלי' כלל:]

але щодо знання Б-га, завдяки якому Він знає всі створіння, так сказати не можна, не дай Б-г. Якщо так, навіщо потрібен рівень «очей», тобто посудин, що мандрують тощо? Адже безперечно, усе відкрите й відоме Йому Самому, благословенний Він, значно повніше, без жодного посередництва посудин.)

אך הענין כמ"ש כי אל דעות הי שיש בי בחי' בדעת דעת עליון וד"ת [ודעת תחתון]. ד"ע [דעת עליון] הוא בחי' מקיף וסוכ"ע היינו

Але пояснення таке, як написано: «Бо Гавая — Б-г знань»: у Даат (знанні) є два рівні — вищий рівень Даат і нижчий рівень Даат. Вищий рівень Даат — це рівень охоплення і світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін); тобто

כי יש בחי' דעת שיודע ורואה הכל רק שהדעת הוא בבחי' מקיף דהיינו שאינו מתפשט בהמדוי להיות התפעלות מהדבר שהוא יודע או רואה וכענין

є рівень Даат, який знає і бачить усе, але це знання перебуває в охоплювальному стані, тобто не поширюється на емоційні атрибути (мідот), щоб [викликати] реакцію на те, що воно знає або бачить; як у випадку

שנאמר לא הביט און ביעקב שאין הפי' שלא הביט כלל אלא כמ"ש וירא און ולא התבונן וכמ"ש אם צדקת מה תתן לו וע"ז נאמר טהור עינים מראות ברע שאין ראיתו הרע עושה רושם והתפעלות כלל

сказаного: «Він не побачив беззаконня в Якові»: це не означає, що Він зовсім не бачив, а, як написано: «Він бачить беззаконня, але не зважає [на нього]»; і як написано: «Якщо ти праведний, що даєш Йому?» І про це сказано: «Ти надто чистий очима, щоб дивитися на зло»: Його бачення зла зовсім не залишає на Ньому сліду й не викликає жодної реакції,

כי שממית בידים תתפש ומשם מקור הסליחה והרחמים שאין מגיע שם שום פגם והוא למעלה מהכלים דע"ס [דעשר ספירות].

бо «ящірка хапається руками». І звідти [походить] джерело прощення й милосердя, адже туди не сягає жодна вада; цей рівень вищий за посудини десяти сфірот.

רק הפגם והשכר והעונש הוא נמשך ע"י הדעת המתפשט ונמשך במדות ונקי דעת תחתון והוא המתלבש בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] היינו בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה]

Лише вада, винагорода й покарання проходять через Даат, що поширюється й переходить в атрибути; цей Даат називається нижчим рівнем Даат. Саме він облачається в рівень світла, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), тобто в посудини десяти сферот світів Ацилут, Брія, Ёцира й Асія.

ולכן ידיעה זו היא ע"י בחי' עיני ה' שהם הכלים והמדות שע"י נמשך ההתפעלות שכר ועונש שהפגם מגיע בהכלים דייקא

Тому це знання здійснюється через рівень (бхіна) «очей Імені Б-га (Гавая)», якими є посудини й емоційні атрибути (мідот); через них притягується відгук у вигляді винагорода й покарання, адже вада сягає саме посудин;

משא"כ ע"י הידיעה שבדעת העליון שלא ע"י הכלים דע"ס [דעשר ספירות] אע"פ [אף על פי] שהכל גלוי וידוע לא נמשך מזה התפעלות כו'.

тоді як через вище знання (Даат), що не діє через посудини десяти сфер духовного прояву (сферот), хоча все відкрите й відоме, жоден відгук із цього не виникає тощо.

9 ותדע שכן הוא מענין ידיעה ובחירה שאין הידיעה שהש"ת [שהשם יתברך] יודע שזה יהיה צדיק או רשע מכרחת את הבחירה כלל. ואיך הוא.

I можна зрозуміти, що це так, з питання про знання та вільний вибір: знання, яким Б-г, благословенний Він, знає, що ця людина буде праведною чи нечестивою, аж ніяк не примушує її до певного вибору. Як же це можливо?

אלא לפי שידיעה זו שהש"י [שהשם יתברך] יודע הכל מקודם אשר נעשה זהו בבחי' דעת עליון שלא ע"י הכלים דע"ס [דעשר ספירות]

Адже це знання, яким Б-г, благословенний Він, знає все ще до того, як воно відбулося, належить до рівня вищого знання (Даат), а не діє через посудини десяти сфер духовного прояву (сферот).

דהא עיני ה' משוטטים לראות המעשה שכבר נעשה שזה נראה לבחי' המלאכים והכלים דבי"ע שנעשה עי"ז פגם וכתם בהמלאך כו' וכנ"ל

Адже «оці Імені Б-га (Гавая) обходять», щоб побачити вчинок, який уже було здійснено; його бачать ангели й посудини світу творення (Брія), світу формування (Єцира) та світу дії (Асія), і внаслідок цього в ангелі з'являються вада й пляма тощо, як сказано вище;

משא"כ הידיעה שהקב"ה יודע העתיד ומעשה האדם קודם שנעשה אינו על ידם כלל כ"א ידיעה זו היא במקום גבוה מאד בחי' דעת עליון ולהיות דעת זה בחי' מקיף אינו מכריח את הבחירה שאין האדם מתפעל מזה

тоді як знання, яким Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), знає майбутнє та вчинки людини ще до того, як вони відбулися, зовсім не здійснюється через них. Навпаки, це знання перебуває на дуже високому рівні — рівні вищого Даат; і оскільки цей Даат є охоплювальним рівнем, він не примушує до вибору, адже людина не зазнає від нього впливу,

כמו שלא נמשך מדעת זה התפעלות אפי' [אפילו] בהמדות עליונים חו"ג [חסד וגבורה] להיות מזה שכר ועונש כנ"ל.

так само, як від цього Даат не поширюється жоден вплив навіть на вищі атрибути — милість (Хесед) і стриманість (Гвура), — щоб звідси походили винагорода й покарання, як сказано вище.

10 ושיהי' [ושיהיה] שכר ועונש זהו דוקא עי" דעת תחתון שע"י הכלים והעינים. ועיין בפרדס ש"ד פ"ט בענין ידיעה ובחירה שכי' [שכתב] כי יש חילוק בידיעה קודם שיחטא האדם אעפ"י [אף על פי] שעתידי לחטוא. לאחר שחטא כו' ע"ש.

I те, що існують винагорода й покарання, — це саме завдяки нижньому знанню (Даат), яке діє через посудини й очі. Див. також Пардес, Шаар 4, розділ 9, де йдеться про знання та свободу вибору: там написано, що знання відрізняється до того, як людина згрішить, хоча згодом вона згрішить, [i] після того, як вона згрішила, тощо; див. там.

11 ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] יובן כי הידיעה קודם שיחטא זהו בבחי' דעת עליון וכנ"ל.

З огляду на сказане, стане зрозуміло, що знання про це до того, як він згрішить, належить до вищого рівня знання (Даат), як зазначено вище.

וַיֵּשׁ [וְזֶה שְׁכֹתוֹ] בְּפִי שְׁמוֹת וִירָא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי [בְּנֵי יִשְׂרָאֵל] וִידַע אֱלֹקִים פִּי לֹא שְׁנַתְּחַדֵּשׁ [שְׁנַתְּחַדֵּשׁ] הִידִיעָה אֶלֹא שְׁמִקּוּדֵם הִיָּה בְּדַעַת עֲלִיּוֹן שְׁלֹא נִמְשַׁךְ מִזֶּה הַתַּפְעֻלּוֹת לִהְיוֹת עֹנֵשׁ לַפְּרָעָה וּשְׁכַר לְיִשְׂרָאֵל

І це сказано в розділі Шмот: «І побачив Б-г синів Ізраїлю, і Б-г пізнав». Йдеться не про те, що знання виникло заново, а про те, що раніше воно було у вищому Даат, від якого не виникало жодного відгуку [що призвів би до] покарання фараона і винагороди Ізраїлю.

וְעֵינֵי וִירָא אֱלֹהִים עֵינֵי בְּחֵי עֵינֵי ה' לִרְאוֹת הַמַּעֲשֶׂה כְּשֶׁכָּבַר נַעֲשֶׂה בְּפוֹעַל עֵינֵי וִידַע אֱלֹקִים שְׁנִמְשַׁךְ בְּחֵי הַדַּעַת תַּחְתּוֹן הַמַּתְפַּשֵּׁט בַּמִּדּוֹת לִהְיוֹת שְׁכַר וְעֹנֵשׁ.

А завдяки словам «І побачив Б-г» — завдяки рівню «очей Гаваї», що бачать учинок, коли його вже справді вчинено, — відбулося «і Б-г пізнав»: було притягнуто [вниз] нижчий Даат, який поширюється на емоційні атрибути (мідот), щоб були винагорода й покарання.

12 והנה השגחה זו מבחי' דעת עליון ע"י נאמר עין ה' אל יראיו וכתוב עין בעין נראה כדפי' באד"ר [באדרא רבא] דף ק"ל ע"א וע"ש דיוסף הצדיק זכה לזה וזהו

Про це провидіння, що походить від рівня вищого знання (Даат), сказано: «Око Імені Б-га (Гавая) звернене до тих, хто боїться Його»; і написано: «око в око [Ти] був явлений», як пояснюється в Ідрі Рабба, р. 130a; див. там, що праведник Йосеф удостоївся цього, і це [значення слів]

בן פורת עלי עין וזכה לזה ע"י ויכלכל יוסף וזהו טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל ע"ש.

«Плідний син над оком (аїн [джерело])». Він удостоївся цього завдяки словам «І Йосеф забезпечував харчами»; і це [значення слів]: «Хто має добре око, той буде благословений, бо дав свій хліб бідному»; див. там.

ומזה יובן דבעון סדום שפגמו בזה ע"כ נמנע מהם גלוי בחי' עליונה זו הממתיק כל הדינים בחי' ורב חסד כו':

Звідси зрозуміло, що через гріх Содома, яким вони зіпсували цю властивість, їм було відмовлено в розкритті цього вищого рівня, що пом'якшує всі суворі вироки, — рівня «і великий милістю» тощо.

13 (ע"כ הגה"ה [הגהה]):

(Кінець примітки.)

14 והנה בזוהר בסבא דמשפטים דק"ז ע"א פ"י מ"ש עיניו משוטטות אל"ן נוקבין ומ"ש המה משוטטים אל"ן

דכורין וכ"ה בזוהר ויחי דרמ"א סע"א [סוף עמוד א] דפ"י משוטטים הם בתקוני שכינתא לתתא כו' היינו

А тепер у Зоарі, у «Саба де-Мішпатім», р. 107а, пояснюється, що сказано: «Його очі мандрують» (мешотетот) — це жіночі сили, а сказано: «вони мандрують» (мешотетим) — чоловічі сили. Так само й у Зоарі, Ваїхі, р. 241, кінець стовпця а, де пояснюється, що «мандрують» — це ті, що перебувають в оздобленнях Б-жественної присутності (Шехіні) внизу тощо. Тобто,

כי יש מלאכים שהם מז"א ויש מלאכים שהם ממלכות כמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] עמ"ש בזוהר ר"פ

שמות דף ד' ע"א בענין איש וביתו באו וז"ל [זוה לשונן] נ"ב ת"ת [תפארת] ומלכות ור"ל [ורוצה לומר]

המלאכים שמן הז"א והמלאכים שמן המל' עכ"ל [עד כאן לשונן] המק"מ [המקדש מלך] שם.

є ангели, що походять від емоційних атрибутів (Зеїр Анпін), і ангели, що походять від царювання (Малхут), як пише рабі Хаїм Віталь, коментуючи сказане в Зоарі на початку паршат Шмот, р. 4а, про те, що «кожен чоловік прийшов зі своїм домом». Ось його слова: «Примітка: краса (Тіферет) і Малхут; і він має на увазі ангелів, що походять від Зеїр Анпін, та ангелів, що походять від Малхут». На цьому закінчується цитата з Мікдаш Мелеха.

15 והמלאכים שהם בתקוני שכינתא היא בחי' מלכות דאצי' נקי' נוקבין וכמ"ש [וכמה שכתוב שם] בזוהר ד'

רמ"ז ע"א בפ"י בנות צעדה למיהוי עלי שור. בנות צעדה.

І ангели, що перебувають в оздобленнях Б-жественної присутності (Шехіні), яка є рівнем (бхіна) царювання (Малхут) світу еманції (Ацилут), називаються жіночими; як сказано там у Зогарі, р. 247а, у поясненні слів: «Дочки ступали, щоб бути на стіні» (банот цаада алеї шур): «Дочки ступали» (цаада):

צעדות מיבעי לי' אלא ההוא עין דכתיב לעילא ומאן איהו עין משפט כו' ואיהו עין צעדה ופסעת למיטל

בנות לתקונהא והיינו בנות צעדה ולא בנים

слід було сказати «цаадот» [у множині]. Натомість, [це] те око, про яке сказано вище; а що це? Око правосуддя тощо; і воно ступає та простує, щоб узяти дочок собі на оздобу. Саме тому [сказано]: «дочки ступали», а не «сини».

פִּי שֶׁהֶשְׁגַּחַה הַנִּמְשַׁכֶּת עֵינֵי הָעֵינִים [הַעֲשֵׂר סְפִירוֹת] דְּמַלְכוּת דִּאֲצִי שֶׁהִיא בַּחֲיֵי עֵין מִשְׁפֹּט עֵינֵי מֶלֶךְ בְּמִשְׁפֹּט יַעֲמִיד אֶרֶץ הוּא נִמְשָׁךְ וּמִתְלַבֵּשׁ בְּהַמְלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנוֹת שֶׁהֵם בַּחֲיֵי נֹקְבִין.

Пояснення таке: провидіння, яке низводиться через десять сфер духовного прояву (сфірот) Малхут світу Ацилут, що є рівнем «ока правосуддя», [названого так] за [віршем] «Цар правосуддям утверджує землю», низводиться й вбирається в ангелів, яких називають «дочками» і які є жіночим аспектом.

16 **וְזֶהוּ בְנוֹת צַעֲדָה שֶׁהִמְלִי צוּעֲדַת עַל הַבְּנוֹת עַלִי שׁוֹר לִרְאוֹת וּלְהַשְׁגִּיחַ מַעֲשֵׂה הַתַּחְתּוֹנִים וְעֵינֵי נֹאמֵר עֵינֵינוּ מִשׁוֹטְטוֹת לְשׁוֹן נֹקְבָא. וְזֶהוּ עֵינֵן הַכְּצַעֲקָתָה הַבָּאָה אֵלַי.**

І це [значення слів] «дочки ступали»: царювання (Малхут) ступає понад дочками «на стіні», щоб бачити й наглядати за діями нижніх істот. Про це сказано: «Його очі блукають» (мешотетот) — у жіночому роді. І в цьому полягає зміст слів: «за її воанням, що дійшло до Мене»,

לְשׁוֹן נִקְבָּה שֶׁהִיא בַּחֲיֵי מַלְכוּת שֶׁנִּקְרָא דִּינָא דְּמַלְכוּתָא וְהוּא הָעֵלֶאָת הַפְּגָם עֵינֵי הַמְּלָאכִים שֶׁמִּבַּחֲיֵי מִלִּי וְהַכְּלִים דְּעֵינִים [דְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת] דְּבַחֲיֵי מִלִּי הַבָּאָה אֵלַי לֹאֲאִים [לְאוֹר אֵין סוֹף] כִּי־הַמְּלוּכָשׁ בְּעֵינִים [בְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת] דִּאֲצִי.

у жіночому роді, що вказує на рівень / аспект (бхіна) Малхут, який називається «законом царства»; і це — піднесення вади через ангелів, що належать до рівня Малхут, і посудини десяти сфер духовного прояву (сфірот) рівня Малхут; «що дійшло до Мене» — до Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, яке вbrane в десять сфірот світу еманції (Ацилут).

17 **וְעֵינֵינוּ [וְעַל זֶה נֹאמֵר] אֶרְדָּה נֹא וְאֶרְאָה עֵינֵי מִדַּת הַחֶסֶד וְכִנּוּדַע שׁוֹ״א רֹבּוֹ חֲסִדִּים אֲנֹפִי דְּמַלְכָא נִהְיִין שֶׁהוּא**

І про це сказано: «Зійду-но Я тепер і подивлюся» — через атрибут милості (Хесед). І, як відомо, емоційні атрибути (Зеїр Анпін) здебільшого є хасадім (милостями), [як сказано:] «обличчя Царя сяє», що

מִיֵּשׁ עֵינֵי הִי הֵם מִשׁוֹטְטִים לִי [לְשׁוֹן] זָכַר שֶׁהֵם בַּחֲיֵי דְּכוּרִין שֶׁהוּא בַּחֲיֵי חֶסֶד וְאֶרְאָה הַכְּצַעֲקָתָה כּוֹי שְׂאוּלִי עֵינֵי מִדַּת הַחֶסֶד יִמְצָא לָהֶם זְכוּת.

є тим, про що сказано: «очі Гаваї снують» (мешотетім) — у чоловічому роді; це вказує на чоловічий аспект, тобто на Хесед. «І подивлюся, чи відповідає це її воанню» тощо: можливо, завдяки атрибуту Хесед для них знайдеться заслуга.

18 וכמבואר באדר"ז [באדרא זוטא] דרצ"ג ע"ב שבח"י ההשגחה ע"י בח"י עיניו משוטטות ל' [לשון] נוקבא הוא

בח"י דין וההשגחה שע"י בח"י עיני ה' המה משוטטים הוא בח"י רחמים כו' ע"ש.

І як пояснюється в Ідрі Зута, с. 2936: Провидіння через рівень «Його очі блукають» (мешотетот — жіноча форма) є аспектом суду, тоді як Провидіння через рівень «очі Імені Б-га (Гавая) блукають» (мешотетим — чоловіча форма) є аспектом милосердя тощо; див. там.

והענין שהוא עד"מ כמ"ש ושפטו העדה והצילו העדה. עדה שופטת ועדה מצלת. לפי שבכל דבר יוכל ללמד זכות וחובה

Суть цього, за аналогією, така, як сказано: «І судитиме громада... і врятує громада»: громада, що судить, і громада, що рятує. Адже в кожній справі можна навести доводи як на користь, так і проти.

וע"כ ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] פסילנא ל"י לצורבא מרבנן לדינא דחביב עלי כגופאי ואין אדם רואה חוב לעצמו הרי

Тому наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «Я беру самовідвід [від суду над] знавцем Тори, бо він дорогий мені, як власне тіло»; і «людина не бачить провини в собі». Отже,

אע"פ [אף על פי] שהוא חייב באמת אינו רואה עליו חובה שמחמת קירוב הדעת והחביבות מוצא מקום ללמד זכות

хоч він і справді винний, у ньому не бачать провини; адже через близькість стосунків і прихильність знаходять підставу, щоб обстоювати його заслугу.

משא"כ למי שאינו חביב עליו כ"כ [כל כך] ה"י [היה] מלמד חובה וכמ"ש וכל יצר מחשבות לבו רק רע כו'

Тоді як щодо того, хто не такий йому дорогий, він обстоював би провину, як сказано: «і кожен порух думок його серця — тільки зло» тощо;

ועי"ז נמשך ויאמר ה' אמחה את האדם כו' הרי מחמת זה שיצר מחשבות לבו רק רע נמשך ללמד חובה

і внаслідок цього пролунало: «І сказав Гавая: “Зітру людину”» тощо. Отже, через те, що порух думок його серця був тільки до зла, [суд] схилився до того, щоб обстоювати провину.

ואח"כ בפ' נח כתיב ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם

А згодом, у розділі Ноах, сказано: «І сказав Гавая у Своїм серці: “Не проклинатиму більше землю через людину,

כי יצר לב האדם רע מנעוריו הרי שמסכרא זו עצמה שיצר לב האדם רע מצא ללמד זכות שלא יוסיף לקלל את האדמה בעבור האדם

бо нахил серця людини злий від юності її». Отже, саме з цього міркування — що нахил серця людини злий — Він знайшов [спосіб] обстоювати її заслугу: більше не проклинати землю через людину.

והיינו לפי שהי' התגלות מדת החסד ע"י וירח ה' את ריח הניחוח שבקרבן שהקריב נח המשיך גילוי מדת החסד ללמד זכות בזו הסכרא עצמה שנמשך תחלה ללמד חובה ע"י מדה"ד [מדת הדין].

І це тому, що розкриття атрибута милості (Хесед) відбулося через слова: «І Гавая відчув приємні пахощі»: завдяки жертві, яку приніс Ноах, він низвів розкриття атрибута Хеседу, щоб доводити на користь, спираючись на те саме міркування, яке спочатку було залучене атрибутом суду для доведення провини.

וזהו ענין החילוק בין ב' בחינות השגחות הנ"ל (ועמ"ש במ"א ע"פ לעשות הישר בעיני ה' אלקיך). וזהו פי' ארדה נא.

У цьому й полягає відмінність між двома згаданими вище рівнями Провидіння. (Див. також написане в іншому місці щодо вірша «чинити те, що правильне в очах Гаваї, твого Б-га».) У цьому й полягає значення слів «Я зійду тепер»:

כי צעקתה היא הבאה מלמטה למעלה שהוא בחי' גבורות ואו"ח [ואור חזר] ולזה נאמר ארדה נא לשון ירידה הוא מלמעלה למטה דהיינו בחי' או"י [אור ישר] שהוא בחי' חסד להשגיח במדת החסד ללמד זכות.

бо «її крик» — це те, що підноситься знизу вгору, тобто рівень гвурот (суворих сил) і світла, що повертається (ор хозер); тому й сказано: «Я зійду тепер» — слова, що означають спуск згори вниз, тобто рівень прямого світла (ор яшар), який є рівнем Хеседу, щоб наглядати за ними атрибутом Хеседу й доводити на їхню користь.

ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו דהיינו אם עוונם גדול מנשוא כ"כ [כל כך] עד שגם ע"פ החסד לא יוכל למצוא זכות אז כלה. ואם לא. פי' אולי ע"י החסד יוכל ללמד זכות כו'.

«І побачу [чи] вчинили вони згідно з криком її, що долинув до Мене»: тобто, якщо їхній гріх такий великий, що його не можна стерпіти, і навіть з погляду Хеседу Він не зміг би знайти для них заслугу, тоді [настане] знищення (кала). «А якщо ні» — тобто, можливо, завдяки Хеседу Він зможе довести на їхню користь тощо.

וז"ש [וזהו שכתוב] במדרש ארדה נא ממדה"ר [ממדות הרחמים] למדה"ד [למדת הדין] וכזוהר דק"ה ע"ב ארדה נא מדרגא דרחמי לדרגא דדינא ר"ל [רוצה לומר] להמשיך רחמים ממדה"ר [ממדות הרחמים] אל בחי' מדה"ד [מדת הדין] ואראה כו'.

І про це сказано в Мідраші: «Я зйду тепер» — від атрибута милосердя до атрибута суду; а в Зоґарі, с. 105б: «Я зйду тепер — від рівня милосердя до рівня суду». Тобто слід низвести милосердя від атрибута милосердя до рівня атрибута суду, «і побачу» тощо.

19 והנה רש"י [רבי שלמה יצחקי] פי' בחומש ארדה נא למד לדיינים שלא יפסקו דיני נפשות אלא בראיה. והענין דאיתא בת"ז [בתיקוני זהר] ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן חד אריך וחד קציר וחד בינוני.

Тепер Раші пояснює в Хумаші [до слів] «Зйду-но Я тепер»: «[Ще] вчить суддів не виносити ви-років у справах, що тягнуть смертну кару, інакше як побачивши». Пояснення полягає в тому, що в Тіккуней Зоґар сказано: «І ці десять сфер духовного прояву (сфірот) ідуть за порядком: одна довга, одна коротка й одна проміжна».

פי' כי ע"ס [עשר ספירות] נחלקי' לג' קוין קו הימין חז"נ [חכמה חסד נצח] נקי' חד אריך כי החסד נמשך ומתפשט יותר

Йдеться про те, що десять сфер духовного прояву поділені на три лінії. Права лінія — це мудрість (Хохма), милість (Хесед) і перемога (Нецах); її називають «однією довгою», бо Хесед простягається й поширюється далі.

ולכן גמ"ח [גמילות חסדים] בין לעניים בין לעשירים הרי שהחסד מתפשט יותר מהרחמים שעל העשיר אין שייך רחמנות כ"א על העני.

Тому добрі справи [роблять] і щодо бідних, і щодо багатих; отже, Хесед поширюється далі, ніж співчуття, адже до багатого співчуття не застосовне, а лише до бідного.

וקו השמאל בג"ה [בינה גבורה הוד] נקי' חד קציר שאינו נמשך כ"א למי שהגון ביותר. וקו האמצעי נקי' בינוני שמרחם על מי שנופל רחמנות.

Ліву лінію — розуміння (Біна), стриманість (Гвура) і велич (Ход) — називають «однією короткою», бо вона простягається лише до того, хто найбільш гідний. Середню лінію називають «проміжною», бо вона виявляє співчуття до того, хто його потребує.

20 והנה יש ראייה ושמיעה הראיה נמשך מבחי' חכמה קו הימין ושמיעה מבינה קו השמאל. וכנודע מענין

ראובן ושמעון

Отже, є зір і слух. Зір походить від рівня мудрості (Хохма), правої лінії, а слух — від розуміння (Біна), лівої лінії; як відомо з імен Реувена та Шимона.

ולכן הראי' [הראיה] היא מלמעלה למטה והשמיעה ממטה למעלה שהאותיות מתעלים ונכנסים לאוזן השומע ולזה ג"כ הראי' [הראיה] נשפלת למטה יותר מהשמיעה שרואה דבר גשמי

Тому зір спрямований згори вниз, а слух — знизу вгору, адже літери підносяться й входять у вухо того, хто слухає. І з цієї причини зір також опускається нижче, ніж слух, бо бачить матеріальний предмет,

משא"כ השמיעה היא רק קול ודבור כי הראי' [הראיה] היא מבחי' חד אריך וכנודע שיסוד אבא אריך כו'.

тоді як слух сприймає лише голос і мовлення. Адже зір походить від рівня «одного довгого», і, як відомо, рівень основи (Йесод) Абба (Хохми) є довгим тощо.

וזהו מ"ש ארדה נא ואראה כי הכזקתה הבאה זהו כמו בחי' שמיעה שמבחי' בינה ולכן היא הבאה מלמטה למעלה והוא בחי' קו השמאל אבל ארדה נא ואראה בבחי' ראייה שהוא בחי' חסדים כו':

І ось що означають слова: «Зійду-но Я тепер і подивлюся»: вислів «відповідно до її воання, що дійшло» подібний до рівня слуху, що походить від рівня Біни; тому він іде знизу вгору і належить до лівої лінії. А «Зійду-но Я тепер і подивлюся» — це рівень зору, який є рівнем хасадім (милостей) тощо.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text i the English translation.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою IIII (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeira/2/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок